

Διδακτική Μεθοδολογία – Δομικά στοιχεία της διδασκαλίας

2^{ος} Κύκλος: Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις

Διδάσκουσα: Καλδή Σταυρούλα

Τμήμα: Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ενιαιοποιημένα προγράμματα σπουδών

- **Τι είναι:** προγράμματα σπουδών στα οποία η γνώση και το περιεχόμενο μάθησης δεν κατακερματίζεται σε γνωστικά αντικείμενα αλλά παρουσιάζεται σε θεματικές ενότητες με ολιστική προσέγγιση (δηλαδή παρουσιάζοντας όλες τις πτυχές πληροφοριών και γνώσεων που συνδέονται με το υπό μελέτη θέμα).
- **Γιατί:** νέα δεδομένα στον ερευνητικό χώρο, επιστημονικοί, ψυχολογικοί, παιδαγωγικοί και κοινωνικο-οικονομικοί λόγοι, έμφαση τόσο στη δηλωτική γνώση όσο και στη διαδικαστική, νέες διδακτικές περιοχές.

Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner

Α. Σύνοψη Ανασκόπηση

Οι 8 μορφές Νοημοσύνης, κατά τη θεωρία του Gardner (1983), Gardner & Wasters (1993a), Koehnecker (1994) & Viens (1999) είναι οι εξής:

1. Γλωσσική ή Λεκτική
2. Λογικομαθηματική
3. Χωροαντιληπτική
4. Μουσική
5. Σωματικο-κινηστική
6. Διαπροσωπική
7. Ενδοπροσωπική ή ενδοατομική
8. Νατουραλιστική.

Και μια πιθανή ένατη μορφή νοημοσύνης κατά τον Gardner είναι η υπαρξιακή.

Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner

B. Εξάσκηση της Πολλαπλής Νοημοσύνης

Ο Gardner πιστεύει ότι η Πολλαπλή Νοημοσύνη μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως περιεχόμενο διδασκαλίας και ως τρόπος μετάδοσης αυτού του περιεχομένου.

Ο Gardner προτείνει ένα σχολείο με επίκεντρο το παιδί. Στο σχολείο οι παιδαγωγοί πρέπει να παραιτηθούν από την επιθυμία να τα διδάσκουν όλα και να τα δίνουν έτοιμα στα παιδιά. Πρέπει να προσφέρουν ένα περιβάλλον με πολλά ερεθίσματα.

Δίνεται μεγάλη έμφαση στη συνεργατική μάθηση.

Κοινά στοιχεία των νέων ενιαιοποιημένων προγραμμάτων σπουδών

1. Σύνθεση μεμονωμένων γνώσεων σε ολότητες.
2. Έμφαση τόσο στο περιεχόμενο της γνώσης (content) όσο και στη διαδικασία παραγωγής της γνώσης (process).
3. Γνωστική, συναισθηματική & πραξιακή εμπλοκή των μαθητών στη διερεύνηση της γνώσης.

Ενιαιοποιημένα προγράμματα στην Ελλάδα

- Εφαρμόστηκε η *Ενιαία Συγκεντρωτική Διδασκαλία (ΕΣΔ)* στις δεκαετίες 1920 – 1960.
- Στόχος ήταν η οργάνωση του περιεχομένου της γνώσης σε αντιστοιχία προς της φυσικές ενότητες της ζωής.
- Θέματα από τον κύκλο εμπειριών του παιδιού σε επάλληλους ομόκεντρους κύκλους (από τα πιο οικεία στα ευρύτερου περιβάλλοντος).
- Στη διάρκεια εφαρμογής της επικρίθηκε η ΕΣΔ επειδή η κυρίαρχη λογική της κατέληξε η διδασκαλία της προβλεπόμενης ύλης μέσα από το εξεταζόμενο θέμα, ακολουθώντας την προβλεπόμενη σειρά της διδακτέας ύλης.

Αιτιολόγηση της ένταξης διαθεματικών προσεγγίσεων στα Προγράμματα Σπουδών του ελληνικού σχολείου

- Ο συνεχής κατακερματισμός της γνώσης σε επιμέρους αντικείμενα δεν παρέχει τη δυνατότητα στο μαθητή να αποκτήσει μια συνολικότερη – ενιαία εικόνα της πραγματικότητας.
- Ο παθητικός ρόλος των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία μετατρέπεται σε ενεργή συμμετοχή στις ατομικές και συλλογικές δραστηριότητες, οι οποίες καλλιεργούν το συλλογικό πνεύμα και τις επικοινωνιακές δεξιότητες των μαθητών.
- Η ανάγκη αλλαγής της διδακτικής συμπεριφοράς των εκπαιδευτικών, ώστε να αναπτύσσεται η συνεργασία, ο διάλογος, η πρωτοβουλία και η πρωτοτυπία.
- Οι πολύπλοκες συνθήκες (επαγγελματικές, οικονομικές, κοινωνικές, κλπ.) στη σύγχρονη κοινωνία της πληροφορίας απαιτούν την ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων κατανόησης και ανάλυσης της σύνθετης κοινωνικής και παγκόσμιας πραγματικότητας (Αγγελάκος, 2003).

Εννοιολογική οριοθέτηση της διαθεματικότητας

Μια θέαση της γνώσης και μια προσέγγιση του Α.Π. που συνειδητά εφαρμόζει μεθοδολογία και γλώσσα από περισσότερους από έναν κλάδους, προκειμένου να εξεταστεί ένα κεντρικό θέμα, ζήτημα, πρόβλημα ή εμπειρία (Jacobs, 1989, σ. 8).

Αφορά τη σύνδεση γνωστών/συναφών δεδομένων έρευνας και εμπειρίας, ώστε να παρουσιάζεται σε ολότητα ένα θέμα/ζήτημα. (Τζάνη, ΟΜΕΠ, 2003).

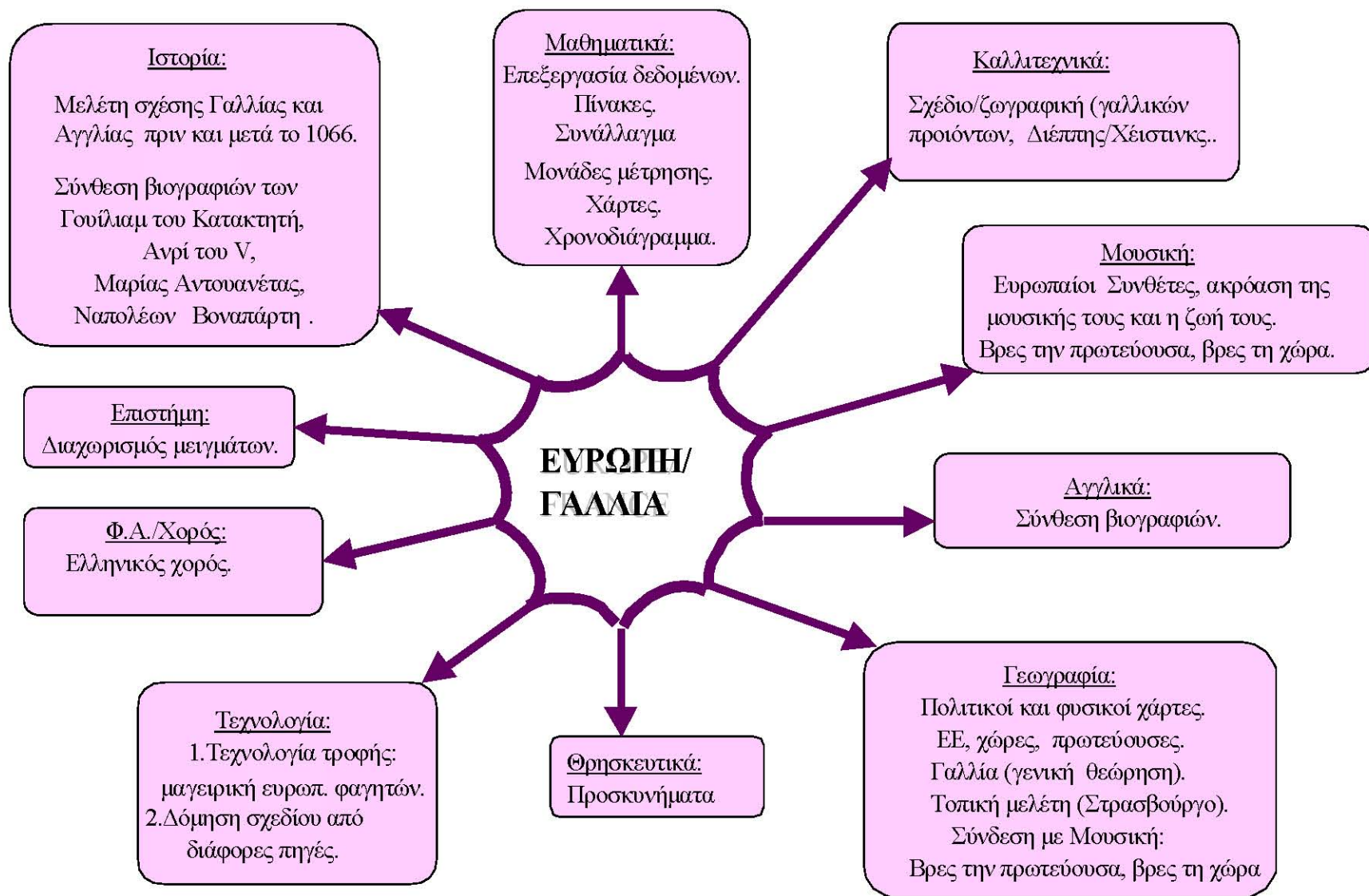
Εννοιολογική οριοθέτηση της διαθεματικότητας

- Το αρχικό πεδίο ενδιαφέροντος στρέφεται στο ίδιο το υπό εξέταση θέμα: είναι η ανάγκη για την πολύπλευρη και ολιστική του αντιμετώπιση, η οποία οδηγεί σε αναζήτηση εννοιών και μεθόδων σε διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους και να δοθούν απαντήσεις σε ερωτήματα που η εξέτασή του προβάλλει.
- Τα όρια των επιστημονικών κλάδων είναι ασαφή ή αφανή.
- Η προγενέστερη μονοθεματική κατάδυση σε επιμέρους ζητήματα προσφέρει εννοιολογικά & μεθοδολογικά εργαλεία απαραίτητα για την ολοκληρωμένη και σε βάθος διαθεματική προσέγγιση των θεμάτων. ΑΡΑ η σχέση των μονοθεματικών με τις διαθεματικές προσεγγίσεις είναι σχέση διαλεκτικής αλληλοανατροφοδότησης.

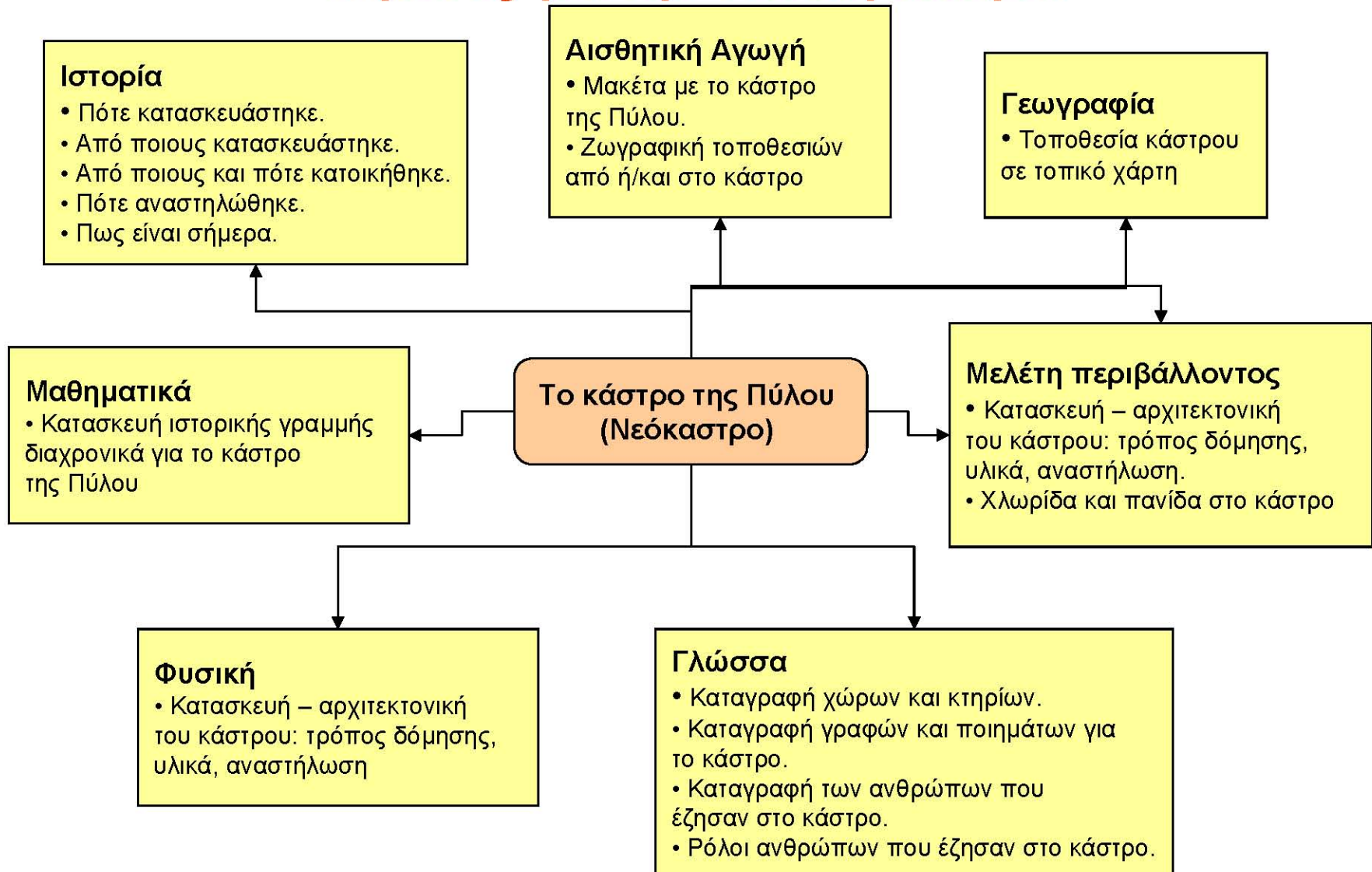
Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας

- Με τον όρο διαθεματική προσέγγιση εννοείται εκείνη η μορφή διδασκαλίας κατά την οποία το περιεχόμενο της διδασκαλίας ενιαιοποιείται, δηλαδή δεν κατακερματίζεται η γνώση στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα, τα οποία συνεισφέρουν ολιστικά στη διερεύνηση και μελέτη ενός θέματος, ζητήματος ή προβλήματος.

Παράδειγμα διαθεματικής προσέγγισης της διδασκαλίας

Παράδειγμα διαθεματικής προσέγγισης μελέτης ενός θέματος για την τοπική ιστορία

Εννοιολογική οριοθέτηση της διεπιστημονικότητας

- Το αρχικό πεδίο του ενδιαφέροντος είναι αυτό που έχει κάθε επιστημονικός κλάδος να προσφέρει στην εξέταση ενός θέματος.
- Δίνονται απαντήσεις σε ερωτήματα του κάθε επιστημονικού κλάδου.
- Αναδεικνύονται κάποιες όψεις του υπό εξέταση θέματος.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΣ PROJECT; (1)

- Μια εκπαιδευτική διαδικασία η οποία οδηγεί στην επιμόρφωση μέσω μιας συγκεκριμένης διαδικασίας μάθησης (Frey 1986).
- Είναι μια ανοιχτή διαδικασία μάθησης της οποίας τα όρια και οι δυνατότητές της δεν είναι αυστηρά προκαθορισμένα, αλλά εξελίσσονται.
- Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τους παιδαγωγούς στις αρχές του προηγούμενου αιώνα.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΣ PROJECT; (2)

- Μελέτη/Έρευνα σε βάθος ενός θέματος – που μπορεί να σχετίζεται με ένα ευρύτερο θέμα – στο οποίο οι ιδέες, τα ερωτήματα, οι θεωρίες, οι προβλέψεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών είναι εκείνα που διαμορφώνουν τις εμπειρίες που βιώνουν τα παιδιά κατά τη διάρκειά του αλλά και τις εργασίες που καλούνται να φέρουν σε πέρας.
- Χαρακτηριστικά-κλειδιά του project: αποτελεί η διερεύνηση ή ένα κομμάτι μιας έρευνας που συνεπάγεται την αναζήτηση από τα παιδιά απαντήσεων σε ερωτήματα που έχουν διαμορφώσει τα ίδια ή σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης και εγείρονται καθώς η διερεύνηση προχωρεί· ο βιωματικός χαρακτήρας της μάθησης.

ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ PROJECT

- Εκπαιδεύει τους μαθητές να σκέφτονται κριτικά, να κατανοούν, να αποσαφηνίζουν και να επιλύουν.
- Τους ενθαρρύνει να είναι πρακτικοί, τους καλλιεργεί τη δημιουργικότητα και συμβάλλει στο να είναι επικοινωνιακοί.
- Το πλαίσιο των project, επειδή προσεγγίζει τα πραγματικά προβλήματα, επιδρά στους μαθητές με τέτοιο τρόπο ώστε να εκλαμβάνουν την εργασία ως σημαντική εμπειρία κι όχι ως καταναγκασμό.
- Οι διδάσκοντες μετατρέπονται σε συμβούλους και οι μαθητές γίνονται περισσότερο υπεύθυνοι.
- Η γνώση των μαθητών από την ατομική παρατήρηση και την αφηρημένη σκέψη περνά περισσότερο στην εμπειρία και τον πειραματισμό.
- Τα project δεν βοηθούν απλά την εκπαίδευση των μαθητών, αλλά τους προετοιμάζουν για εργασίες υψηλότερων απαιτήσεων.

ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ PROJECT

- Δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην προσωπική συμβολή του ατόμου και την ενεργητική του συμμετοχή.
- Σύνδεση χειρονακτικής και η πνευματικής εργασίας.
- Ενισχύεται η ομαδική δράση.

Κατηγορίες project

- Α. Μικρά, από ένα ή δύο δίωρα (περιορισμένο ενδιαφέρον στο σχολικό περιβάλλον).
- Β. Τα μέτρια, από μια μέρα μέχρι και μία εβδομάδα (περιορισμένου μεν ενδιαφέροντος αλλά απαραίτητη η συνεργασία εξωσχολικών οργανισμών).
- Γ. Τα μεγάλα, διάρκειας από μία εβδομάδα μέχρι και χρόνια (δημοσιοποιούνται και είναι γνωστά στην κοινή γνώμη).

Στοιχεία τεκμηρίωσης ενός project

- Οι μαθητές:
 - Αποφασίζουν για κάτι
 - Επιχειρηματολογούν για μια συγκεκριμένη άποψη
 - Εξηγούν τις ιδέες τους στους συμμαθητές τους
 - Προβλέπουν ευρήματα & διαμορφώνουν υποθέσεις με βάση τις προβλέψεις τους
 - Ελέγχουν γεγονότα και λεπτομέρειες
 - Παίρνουν συνεντεύξεις από ανθρώπους που θα μπορούσαν να αποτελέσουν πηγές χρήσιμων πληροφοριών
 - Παίρνουν πρωτοβουλίες πολλές φορές για να δώσουν νέες κατευθύνσεις στην έρευνα

Στοιχεία τεκμηρίωσης ενός project

- Ζωγραφίζουν, αναφέρουν και καταγράφουν παρατηρήσεις
- Αναφέρουν ευρήματα
- Αλληλοπρωτείνουν
- Αλληλοενθαρρύνονται
- Ξαναδοκιμάζουν διάφορα πράγματα που δεν πέτυχαν και με διαφορετικούς τρόπους
- Αποδέχονται την ευθύνη για τα όσα γίνονται

Ισορροπία δραστηριοτήτων

- Η εργασία με project δεν αντικαθιστά όλες τις τρέχουσες πρακτικές που εφαρμόζονται στα σχολεία αλλά τις συμπληρώνει.
- Ισορροπία ανάμεσα στο καθορισμένο αναλυτικό πρόγραμμα και την εργασία με project.

Διαφορές ανάμεσα στη συστηματική διδασκαλία και την εργασία με project

- Ο/Η εκπαιδευτικός εστιάζει στην υποστήριξη των παιδιών να αποκτήσουν δεξιότητες.
- Εξωτερική παρώθηση.
- Ο/Η εκπαιδευτικός επιλέγει δραστηριότητες και παρέχει υλικά για το κατάλληλο διδακτικό επίπεδο.
- Ο/Η εκπαιδευτικός είναι ο ειδικός/ή, εκείνος/η που προσδιορίζει τις ελλείψεις των παιδιών.
- Ο/Η εκπαιδευτικός φέρει την ευθύνη για τη μάθηση, την πρόοδο και την επιτυχία των παιδιών.
- Δεσμευμένη έκβαση.
- Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να εφαρμόσουν δεξιότητες.
- Εσωτερική παρώθηση.
- Τα παιδιά επιλέγουν από ποικιλία δραστηριοτήτων που παρέχονται από τον/την εκπαιδευτικό.
- Τα παιδιά είναι οι ειδικοί, ο/η εκπαιδευτικός επενδύει στις ικανότητες των παιδιών.
- Τα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός είναι υπεύθυνοι για τη μάθηση και την επιτυχία.
- Αδέσμευτη έκβαση.

Τομείς άντλησης θεμάτων

- Θέματα από τα διδασκόμενα μαθήματα.
- Θέματα καθολικής αναφοράς (π.χ. ο κύκλος της ζωής).
- Θέματα από το χώρο των εννοιών (π.χ. ευθύνη, σύγκρουση κ.ά.) και των δεξιοτήτων (π.χ. κριτική σκέψη).
- Θέματα κοινωνικού προβληματισμού (π.χ. ανεργία, ξενοφοβία).
- Θέματα σχετικά με προβληματισμούς των μαθητών (π.χ. τα επαγγέλματα που με ενδιαφέρουν).
- Θέματα παιδικού ενδιαφέροντος (π.χ. γιατί εξαφανίστηκαν οι δεινόσαυροι).
- Θέματα πειραματικής διερεύνησης (π.χ. η διερεύνηση των νόμων της άνωσης και του μαγνητισμού).
- Θέματα δημιουργικής σύνθεσης και κατασκευών.

Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού

- Συμβουλευτικός & καθοδηγητικός.
- Συντονιστικός και βοηθού-συνεργάτη.
- Επικοινωνιακός.

ΒΑΣΙΚΗ ΔΟΜΗ ΜΕΘΟΔΟΥ PROJECT

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟΨΕΩΝ
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ

ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ
ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

ΠΕΡΑΤΩΣΗ ΤΟΥ PROJECT

Στάδια υλοποίησης

- 1ος άξονας **Το θέμα**
 - (1ο βήμα) Επιλογή θέματος
 - (2ο βήμα) Επιλογή του συντονιστή και καθορισμός του ρόλου του
 - (3ο βήμα) Διατύπωση του στόχου ή στόχων

- 2ος άξονας **Ο προγραμματισμός**
 - (4ο βήμα) Κατανομή σε ομάδες και ο ρόλος τους
 - (5ο βήμα) Διαμόρφωση πλαισίου δράσης (επιμέρους στόχοι, προσέγγιση, τι υλικό θα συγκεντρωθεί, από ποιες πηγές, ποιος θα αναλάβει τι)
 - (6ο βήμα) Διάλειμμα ενημέρωσης και ανατροφοδότησης

- 3ος άξονας **Η υλοποίηση**
 - (7ο βήμα) Συγκέντρωση και ταξινόμηση υλικού
 - (8ο βήμα) Παρουσίαση των προϊόντων του project
 - (9ο βήμα) Συμπεράσματα - Αξιολόγηση

Πρόταση για σταδιακή εφαρμογή της διδακτικής μεθόδου **project**

- Project που έχει σχεδιαστεί και προγραμματιστεί από τον/την εκπαιδευτικό και παρουσιάζεται στους μαθητές προς εφαρμογή.
- Project που έχει σχεδιαστεί και προγραμματιστεί από τον/την εκπαιδευτικό και προβάλλεται στους μαθητές ως δική τους συνεισφορά στο σχεδιασμό.
- Project προς εφαρμογή που σχεδιάζεται και προγραμματίζεται από κοινού με τον/την εκπαιδευτικό και τους μαθητές.

Διαφορές ανάμεσα στη διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας και τη διδακτική μέθοδο **project**

Διδακτική μέθοδος *project*

- Η μελέτη ενός project μπορεί να πραγματοποιηθεί και διαθεματικά.
- Δε δεσμεύεται από το αναλυτικό πρόγραμμα και δεν πιέζεται από το ωρολόγιο πρόγραμμα.
- Το πλάνο διδασκαλίας οργανώνεται από τους μαθητές και τον/την εκπαιδευτικό & μπορεί να αλλάξει κατεύθυνση θεματικά.

Διαθεματική προσέγγιση

- Η διαθεματική προσέγγιση δεν παραπέμπει αυτόματα στη διδακτική μέθοδο project.
- Λίγες ή ανύπαρκτες παρεκκλίσεις από το αναλυτικό & το ωρολόγιο πρόγραμμα.
- Το πλάνο διδασκαλίας οργανώνεται από τον/την εκπαιδευτικό & είναι προκαθορισμένο με πιθανές αλλαγές στη θεματική του κατεύθυνση.

Παρουσίαση ενός project για τα «Ζώα της θάλασσας»

Θεματική εξακτίνωση

Δραστηριότητες

Εβδομάδα	Ώρες	Θεματική ενότητα	Δραστηριότητες
1 ^η	α. 1-2 β. 2	α. Εισαγωγή β. Ταξινόμηση των ζώων της θάλασσας	α. Συζήτηση, καταιγισμός ιδεών, καθορισμός κανόνων. β. Ταξινομούν τα ζώα της θάλασσας βάσει των χαρακτηριστικών τους.
2 ^η	1-2	Κατηγορίες των ζώων της θάλασσας	α. Επέκταση της ταξινόμησης των ζώων της θάλασσας / Γνωριμία με συγκεκριμένα είδη.
2 ^η	1	Ανατομία των ζώων της θάλασσας	Ανατομία στην τάξη διαφορετικών κατηγοριών των ζώων της θάλασσας.
3 ^η	2	Η διατροφή των ζώων της θάλασσας (διατροφική αλυσίδα)	Κατηγορίες θαλάσσιων ζώων βάσει της διατροφής τους, με τι τρέφονται, παιδαγωγικά παιχνίδια για τη διατροφική αλυσίδα και διατροφικό πλέγμα.
3 ^η	1	Αναπαραγωγή των ζώων της θάλασσας	Παρακολούθηση DVD
4 ^η	α. 2 β. 1-2	α. Τα είδη των θαλάσσιων ζώων της περιοχής β. Ψάρια και ανθρώπινη διατροφή	α. Επίσκεψη των μαθητών στην τοπική ψαγαγορά. β. Επίσκεψη διατροφολόγου στο σχολείο.
5 ^η	3-4	Θαλάσσια ζωή υπό εξαφάνιση	Μελέτη περίπτωση για τη φώκια monachus monachus και εκπαιδευτικό πακέτο από την οργάνωση APXEΛΩΝ για την caretta caretta
6 ^η & 7 ^η	α. 1 β. 4	α. Αξιολόγηση/ανατροφοδότηση β. Κατασκευή ενυδρείου	α. Συζήτηση για την πορεία του project ως αυτό το σημείο. β. Ευκαστική δραστηριότητα: Οι μαθητές κατασκευάζουν ενυδρείο στην τάξη
8 ^η	3-4	Σύνθεση ιστορίας / παραμυθιού	Χρησιμοποιώντας τις μέχρι τώρα πληροφορίες και στοιχεία και έχοντας βιβλία / παραμύθια για τα ζώα της θάλασσας συνθέτουν ιστορία ή παραμύθι
Σύνολο	24-27 δ. ώρ.		13 δραστηριότητες

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μεταξιώτης Γιώργος

Ευρωπαϊκή Ένωση
Παραπομπή Κοινωνικών Ώρων

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

